

O‘ZBEK VA KOREYS MADANIYATIGA XOS CHAQALOQ TUG‘ILISHI VA OILA QURISH BILAN BOG‘LIQ MAROSIMLARINING QIYOSIY TAHLILI.

M. U. Kamarova. SamDCHTI koreys tili o‘qituvchisi.

Z. X. Rayimova. SamDCHTI talabasi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada o‘zbek va koreys xalqlarining chaqaloq tug‘ilishi va oila qurish bilan bog‘liq marosimlaridagi o‘xshashliklari o‘rganib chiqildi va qiyosiy tahlil qilindi. O‘zbek va koreys xalqlarining har ikkisi ham Sharqiy hududda joylashganligi sababli sharqona uslubga xos o‘zaro o‘xshashliklari ko‘p, lekin shu bilan birga farqli jihatlari ham mavjud. Jumladan, bu o‘xshash va farqli jihatlar turli marosimlarda ham o‘z aksini topgan.

Kalit so‘zlar va iboralar: marosimlar, ism qo‘yish marosimlari, chilla, aqiqa, 돌잔치, sovchilik, fотиha to‘yi, soch olish, beshik to‘yi

Har qaysi xalqning ona tili va adabiyoti uning milliy ruhi va o‘zligining, madaniy-ma’rifiy olami, milliy g‘oyasining asosi hisoblanadi. Xalqlar madaniyatining o‘ziga xos ko‘rinishi bo‘lmish turli marosimlar inson hayotining uzviy qismidir. Marosimlar insoniyat madaniyatining eng muhim shakllaridan biri bo‘lishi bilan bir qatorda millat rivoji yo‘lidagi samarali vosita sanalib, ular xalq og‘zaki ijodi, san’ati va madaniyati shakllari orasida eng ulkan auditoriyani o‘ziga jalb qiladigan ommaviy tadbirlar hisoblanadi. Marosimlar xalqning eng yaxshi an’analar, odatlari, axloqiy qoidalarini o‘zida mujassamlashtirishi, saqlashi va rivojlantirishi jihatidan yoshlarni tarbiylashda, ularning odobli-axloqli bo‘lishlarida muhim ahamiyat kasb etadi. Marosimlar inson hayotidagi muhim voqealarni nishonlashga qaratilgan, rasmiy va ruhiy ko‘tarinki vaziyatda o‘tadigan, o‘z ramziy urf-odatlariga hamda maxsus aytm-qo‘shiqlariga ega qiziqarli hayotiy tadbirlardir.

O‘zbek xalqining urf-odatlari asrlar bo‘yi o‘zbek millatining tashkil topishida ishtirok etgan barcha qabilalar va elatlarning madaniy malakalari va an’analarining uyg‘unlashuvdagi murakkab jarayonlar oqibatida tarkib topgan jarayondir. Urf-odatlarining ko‘pchiligi oilaviy hayotga oid bo‘lib, bolaning tug‘ilishi va tarbiyasi (beshik to‘yi, xatna qilish), nikoh (fotiha to‘yi, to‘y) bilan bog‘liq bo‘ladi. Koreys millatida ham xuddi shunday marosimlar mavjud bo‘lib, bizning urf-odatlarimizga o‘xshash jihatlari bilan birga farqli tomonlari ham bor.

O‘zbek va koreys oilalarida chaqaloq tug‘ilib to voyaga yetib, o‘zi yangi oila qurgunicha turli xil odat va marosimlar o‘tkaziladi. O‘zbek va koreys marosimlarining qiyosiy tasnifini quyidagi jadvalda keltirdik:

Marosim nomi	O‘zbekiston	Koreya
--------------	-------------	--------

Chaqaloq tug'ilishi bilan bog'liq bo'lgan marosimlar	Ism qo'yish- chaqaloqqa ism qo'yish ota-onaning farzand oldidagi mas'uliyatlaridan biri hisoblanadi. Islom tarixida bo'lib o'tgan ajoyib hodisalardan xabardor har bir ota-ona qanday sharoitda bo'lmasin, farzandiga chiroyli, ma'nosi ham go'zal ism qo'yishga harakat qiladi. Zero, ism o'z egasining xulq-atvoriga, hatto taqdiriga ham ta'sir qilishi aytilgan.	Ism qo'yish- odatda koreyslar chaqaloqlarga 7 kundan 1 oygacha ism qo'yishmaydi. Ona qornidaligida chaqaloqqa taxallus qo'yishadi va bola tug'ilib to unga ism qo'yilguncha shu taxallus bilan nomlashadi. Koreyslar chaqaloqqa ismni uning tug'ilgan kun, oy, yiliga qarab belgilashadi va ismning har bir bo'g'ini o'ziga xos ma'noni anglatadi. Masalan: 빛나 ismi “ 빛 ” so'ziga asoslangan holda “ yorug'lik ” ma'nosini anglatadi.
	Chilla. Chilla davri — chaqaloq tug'ilgandan keyingi 6-8 haftagacha bo'lgan davr. Chilla davri umumiy 40 kun hisoblanib, shundan 20 kuni “kichik chilla”, 20 kuni “katta chilla” deyiladi.	백일 -chaqaloq 100kunlik bo'lganida nishonlanadigan marosim. Chaqaloq 22-sentabrdan oldin tug'ilgan bo'lsa, o'sha yili 100 kunligini nishonlanadi, lekin 22-sentabrdan keyin tug'ilgan bo'lsa yil o'tgandan keyin 100 kunligi nishonlanadi.
	Aqiqa- musulmon kishilar oilasida farzand tug'ilganligining shukronasi sifatida qurbonlik (qiz farzandga bitta, o'g'il farzandga ikkita qo'y) so'yib aqiqa marosimini o'tkaziladi. Bu sunnat amal hisoblanib, chaqaloq sochini olish, qurbonlik so'yish, bolaga ism qo'yish va qorin sochi (bolaning tug'ilgandagi sochi)ga qaychi urish bilan bog'liq marosimdir.	-
Tug'ilgan kun	Bir yoshni nishonlash -chaqaloq bir yoshga to'lganda katta xursandchilik bilan nishonlanadigan tug'ilgan kun bazmi.	돌잔치 (Dolchanji) - chaqaloq tug'ilgandan keyingi birinchi yilni va chaqaloq bir yoshga to'lgani nishonlanadigan marosim. Koreyslar bu marosimni chaqaloqning kelajagi va farovon hayoti uchun juda muhim deb hisoblashadi.
Oila qurish bilan bog'liq marosimlar	Sovchilik - biror xonadonning voyaga yetgan qizini kelinlikka so'rab borish odati. Bu vazifani bajaruvchilar “sovchilar” deb ataladi. Sovchilar yigitning oilasi nomidan qiznikiga, bo'lajak kelinnikiga elchilik qilib, uning qo'lini so'rab borishadi.	중매결혼 (Chungme kyoron) – Sovchilik orqali oila qurishdir. koreyslarning an'anaviy jamiyatida nikohning bir usuli sifatida qaraladi. Kuyovning yaqin kishilari kelinning yaqinlari bilan uchrashib, sovchilik qilishadi.
	Fotiha – “unashtirish” tushunchasini anglatib, yigit va	약혼 (Yakhon) - nikoh to'yidan oldin yigit va qiz roziligi bilan yoshlarni unashtirib, ya'ni fotiha qilib qo'yish

	qizni fotiha qilib qo'yish marosimidir.	marosimi. Bu kunda to'yni qachonga o'tkazishlarini belgilashadi.
--	---	--

Bundan tashqari, o'zbek xalqida bola tug'ilib bir yoshga yetguncha **soch olish, beshik to'yi** kabi marosimlar ham mavjud. **Soch olish marosimi** - bola tug'ilganidan keyin yetti kun o'tgach o'tkaziladigan marosim bo'lib, bunda chaqaloqning ona qornidagi sochi olinib o'lchanadi va shu miqdorda faqirlarga oltin, kumush sadaqa qilinadi. Bu ham sunnat amal hisoblanadi. Buning ikki hikmati bo'lib, birinchisi, bolaning sog'lom o'sishi, kuch-quvvatga to'lishi, bundan tashqari ko'rish, hid bilish va eshitish kabi sezgi turlari mukammal bo'lishi uchundir. Ikkinchisi esa, ijtimoiy hikmat bo'lib, jamiyatda bola o'z o'rnini topishi va bolaning kelajakda qo'li ochiq bo'lishi uchun deb aytishadi. **Koreyslarda bunday odat mavjud emas**, aksincha ular bola tug'ilganda sochini olishmaydi. Ona qornidan tug'ilgan sochi bolaga kuch beradi, agar sochi olinsa zaiflashib qoladi deb hisoblashadi.

Beshik to'yi - Yaqin va O'rta Sharq, O'rta Osiyo xalqlari, jumladan o'zbeklar oilasida to'ng'ich farzand tug'ilishi sharafiga o'tkaziladigan tantanali marosim. Bola bir yoshdan o'tgandan keyin **xatna to'yi** ham o'tkaziladi. **Xatna to'yi** - o'zbeklar va boshqa bir qancha musulmon xalqlardagi xatna marosimidir. Islom dini tarqalgandan so'ng sunnat amali bajarilishini bayram qilish sifatida odat tusiga kirib qaror topgan.

Xulosa

O'zbek va koreys xalqlari madaniyatining o'zaro solishtiruvda, yuqorida sanab o'tilgan marosimlarning har ikkala tomonda ham mavjud yoki mavjud emasligiga asoslanib o'xshash hamda farqli tomonlarini ko'rishimiz mumkin. O'zbek va koreys tillari madaniyatini o'rganishdan olingan xulosalar quyidagicha: koreys millatida ham xuddi o'zbek millatidagi kabi marosimlar mavjud. Ikkala davlatda ham sharqona odatlar mavjud bo'lganligi sababli o'zaro solishtirib tahlil qilish juda ham qiziqarlidir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Kamarova M.U. "Koreys tilining xorijiy til sifatidagi ta'lim siyosati va koreys tilining tarqalishiga sababchi omillar", So'z san'ati xalqaro jurnali, 2-son, 2023.
2. Kamarova M.U. "우즈베크어와 한국어 파생법 관련 논문 사례 연구", Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2022.
3. Mirzayev N., "O'zbek tili entografizmlarining izohli lug'ati", Toshkent, 1991.
4. Madayev O. Toshkent O'zbek xalq og'zaki ijodi. 2010.
5. Байматова, М. (2022). Проблема перевода и адаптации непереводаемой терминологии (на примере английского и корейского языков). Анализ актуальных проблем, инноваций, традиций, решений и художественной литературы в преподавании иностранных языков, 1(01), 190-192
6. Базарова, Ш. Ш. (2022). Koreys adibasi shin kyon suk ijodining o'ziga xosligi xususida. *Международный журнал искусство слова*, 5(3).
7. Назарова, Ш. Б. (2019). Ўзбек ва корейс тилида адвербализация ҳодисасининг қиёсий таҳлили.

8. Usmonqulovna, B. D., & Aziz To'liqin o'g, A. (2023). O'zbek va koreys tillarida adyektivatsiya hodisasi. *Journal of new century innovations*, 24(1), 46-49.

9. Эшимова, Ш. К. (2022). Personifikatsiya orqali obrazning yaratilishi. *Международный журнал искусство слова*, 5(4).

10. Furkatovna, B. I. (2023). Discursive-pragmatic characteristics of articles expressing the etiquette of communication (on the example of Korean and Uzbek languages). *Innovation: The journal of Social Sciences and Researches*, (1), 24-29.

11. Shomaqsudov S. O'zbek maqollarining izohli lug'ati. Toshkent. 1987.

12. Xan V.S. Koreya tarixi, Toshkent, 2013.

13. Kim Mun Uk va b. Koreyscha-o'zbekcha lug'at, 2006.

14. 한국문학개론 김기형 서철유원, 2015

15. 김철환, 한국어 읽기, 2008

16. 안성희, 아름다운 한국 3

17. 한 무 근 한국어와 한국문화 2, 2013